

MARTON JÓZSEF

CSÍKSZENTKIRÁLYI LÉSTYÁN FERENC (1913–2008), A KÜZDELEM PÉLDAKÉPE

Ö

t év híján egy századot átívelő élet rejtőzik a csíkszentkirályi születésű Lestyán Ferenc neve mögött. Erdély nagy papja volt a 20. században. Mindvégig hűségesen szolgálta egyházát és népét, lelkipásztori tevékenységét értékes kulturális munkával egészítette ki.

Amikor közelebbről megismertem a marosvásárhelyi¹ papi méltóságot, többször is hangoztatta, hogy az ő nevét Lestyánnak kell írni és mondani, nem pedig Lestyánnak. Tudomásul vettem, és azt követően másokat is a helyes alak használatára biztattam. Az utóbbi években végzett levéltári kutatásaim alkalmával felfedeztem, hogy 1945. évig a hivatalos okmányokban a Lestyán formát használta, és nem a Lestyánt.² Nagyon izgatott, hogy mi is áll a sokaknak fel sem tűnő névváltás mögött? Nevében az ékezet megjelenésére részben feleletet kaphatunk az általa megszerkesztett sírfeliratából: „*Halálra ítélve is éltem. Hiszem, hogy halálom után is élek.*” Nem kívánom az életéről és hitéről tanúszkodó sírfeliratot egészében elemezni, csupán az első mondatra koncentrálnék, annak előzményére és következményére. Lestyán Ferenc hosszú életében hol elhallgatva, hol kimondva piros vonalként végighúzódott „halálra ítélsének” gondolata. Rejtélyes szabadulását Isten segítségének tulajdonította, s ezért is dolgozott olyan konok elkötelezettséggel életének utolsó pillanatáig.

Lestyán Ferencet Vorbuchner Adolf püspök szentelte pappá 1937-ben. Egy-egy évi gyergyóremetei és sepsiszentgyörgyi segédlelkési szolgálat után, 1939-ben Tordára került, ahol csak kevésen múltott, hogy 1943-ban be is fejezze földi életét. Sipos Sándor tordai plébános megértő és nagyvonalú principálisa mellett lelkesen végezte papi szolgálatát. Igyekezett megfelelni mindenben a polgárisodott tordai magyarság elvárásainak. Akárcsak élete folyamán, fiatal papként is, nagy hangsúlyt helyezett a lelki és szellemi önművelésre.

¹ Lestyán Ferenc az 1955–1992 közötti években szolgált Marosvásárhelyen.

² Tanulmányomban a történelmi hűséghez ragaszkodom: a „Lestyán” formát használom, amikor ő is ezt használta, s amikor ékezetet használt, ahhoz alkalmazkodom.

A több nemzetiségű és vegyes vallású városban más egyházi közösségek felé is nyitott kívánt lenni. Pár hónapos tordai tartózkodása után (1939. dec. 18.) engedélyt kért Márton Árontól, hogy unitárius és református teológiai könyveket is tanulmányozhasson.³ A fiatal megyéspüspök örömmel tett eleget az ambíciós és munkaszerető papjának.

Lestyán Ferenc a nép között érezte otthon magát. Tordán is, akárcsak további munkahelyein, nemcsak a római katolikus hívők felé nyitott, hanem a protestáns testvérek felé is. Az együtt-dolgozás a 2. bécsi döntést (1940. aug. 30.) követően erőteljesebb lett. A határ menti város Románia dél-erdélyi részében maradt, melyet – a határzárlat ellenére – Kolozsvár felől lehetett a legkönnyebben megközelíteni. A magyarországi hatóságoknak nem volt közömbös a Romániában maradt magyarság sorsa, helyzetükről pontos adatokat kívántak szerezni – megbízható személyektől. Többek között Lestyán Ferenc is ilyennek bizonyult. Az üzenetek továbbítására jól megszervezett hálózatot építettek ki, melynek láncszeméből nem hiányzott a lelkes katolikus pap sem – unitárius és református kollégáival együtt.

A bécsi döntés utáni hónapokban Sebe Ferenc tordai unitárius lelkész öccsét, aki Magyarországon teljesített katonai szolgálatot, azzal a megbízással küldték Tordára, hogy ott keressen egy megbízottat, aki időnként jelentéseket küld a tordai és a határmenti viszonyokról. A megbízást Mádly János tordai református vallású fakeskedő vállalta, aki közvetlen kapcsolatban volt Lestyán Ferencel. Mádly Jánost heti rendszerességgel – az előzetesen megbeszélrt titkos jelszóval – Csete István magyarszováti gépészmérnök kereste föl, aki futárszolgálatot teljesített: kérdőíveket hozott s azokra vitte a választ Kolozsvárra. Mádly János – a kérdések ügyében – többször fordult Lestyán Ferenchez, aki a kért segítséget készségesen megadta. Ez a futárszolgálatos közvetítés kb. egy félévig tartott, „az orosz háború kitörésekor teljesen lezárult.”⁴ Lestyán Ferenc három év múlva – vallomása alapján – az egész futárszolgálatot el is felejtette. Pedig az akkori titkosnak nevezhető közvetítő munkája nem volt hiábavaló, sőt igen hasznosnak ítéltető a súlyos helyzetbe került dél-erdélyi magyarság szempontjából. Kolozsvárról tudtak róluk és ezek ismeretében segíthettek rajtuk a két ország közötti kölcsönöség jegyében.

Közben Lestyán Ferenc újabb egyházi feladatot kapott: 1942. február 2-án, püspöke – a tordai megbízása mellett – a györgyfalvi egyházközség ideiglenes adminisztrátorának nevezte ki.⁵ A román hatóságok szemében ez 'gyanus' megbízásnak számított. Györgyfalvát Tordáról határ menti úton lehetett megközelíteni, plébános elődei a Siguranța nyilvántartásában szerepeltek. Kovács István plébános 1941-ben átszökött Magyarországra, Dani Józsefet 1942-ben – elsősorban a magyaroktól történt rekvirálásról tett nyilatkozatai miatt – a bukaresti vallásügyi miniszter felfüggesztette györgyfalvi állásából. Lestyán Ferenc a helyzetre jellemző feszült légkörben, fáradtságot nem ismerő pluszmunkáját is lelkesen végezte. A *Historia Domus* szerint menekülő embereket segített átjutni a határon.

A lelkipásztori munkája mellett odafigyelt a dél-erdélyi magyarság minden fajtájú megalázására is. Márton Áronnak elsőként jelentette (1942. jún. 23.) az Aranyosbányán történeteket, ahol a római katolikus híveket tömegesen kényszerítették az ortodox vallás felvételére.⁶ Az ottani hívek, plébánosuk (S. A., aki 1940-től többször kérte Márton

3 Gyulafehérvári Érseki Levéltár (Továbbiakban: GyÉL): Num. 8147–1939.

4 Lásd Lestyán Ferenc csíkszentkirályi szülőotthonából írt (1943. júl. 24.) beszámoló levelét Márton Áronhoz. Lelőhely: GyÉL: Num. 1668–1943.

5 Lásd GyÉL: Num. 281–1942.

6 Lásd GyÉL: Num. 1479–1942.

Árontól a repatriálás engedélyezését) passzívabb magatartása miatt, kiszolgáltatott helyzetbe kerültek. Lestyán jelentésére Márton Áron azonnal intézkedett, Nagy Jenő püspöki titkárt küldte ki az aranyosbányai helyzet kivizsgálására (1942. júl. 7.). A titkár a hittagadások mellett szembesült egy hitvalló ember kiállításáról. Az aranyosbányai hitvalló igazi neve Izsák Márton cipész. Nemzetgyalázás vádjával hadbírótság elé állították, mert nem lett ortodox vallású, mint a többi tizenkettő. Hittagadása esetén azonnal szabadon engedték volna, de ő vállalta a meghurcoltatást. Amikor Márton Áron ezt megtudta, vállalta Izsák Márton ügyvédi és bírósági perkoltségeit.⁷ A történethez tartozik, hogy az ártatlan Izsák Mártont félelmi fegyházza ítélték. Az aranyosbányai ügyet Márton Áron nem hagyta szó nélkül, 1942. augusztus 9-én jelentette Andrea Cassulo bukaresti szentszéki nunciának, a vallásügyi miniszternek és a német–olasz vegyes bizottságnak. S mivel a történekről Lestyán Ferencről szerzett először tudomást, jobbnak látta őt – a hatóságok figyelmének látóköréből kieső – Boicára helyezni.

Boica egyházközség akkor csak kívülről szemlélve tűnt 'eldugott' és nyugodtabb munkaterületnek, a hívek – Ion Antonescu diktatúrája idején – német nacionalista propagandának lettek az áldozatai. A német nyelvű vagy német származású római katolikusok körében a 2. bécsi döntés után – nemzetiszocialista és nacionalista szellemben – erőteljes propaganda indult meg a német népcsoport (Deutsche Volksgruppe in Rumänien) helyi körzetvezetői részéről. A Hitlerrel barátkozó román államhatalom a nácik támogatását is élvezte. A német népcsoport aktivitása miatt Boicán megszűnt működni a hitvallásos római katolikus magyar iskola, helyébe az 1941/42. tanévben német iskolát állítottak fel a nagyobb részt csak magyarul tudó gyerekek számára. Lestyán Ferenc előde nem tudta kezelni a kényes ügyet, neki viszont a német nyelvtudása miatt is sikerült egyensúlyt teremtenie az egyházközségben. A Boicán kirobbant német–magyar viszály miatt is kimutatást készített az iskolás gyermekek szüleiről, hogy az utóbbi tíz év leforgása alatt hányféle nemzetiségnek vallották magukat, amit 1943. január 15-én Márton Áronnak püspöknek is megküldött.⁸ Letartóztatása után ezt is 'súlyos bűnnek' tudták be neki.

Márton Áron az értékes – ám több kényes ügyben implikálódott – papját maga mellé rendelte, 1943. április 14-én püspöki levéltárosnak nevezte ki, s egyben megbízta a személyi titkári teendők végzésével.⁹ A hatóságok szeme elől Lestyán Ferenc nem tűnhetett el. Június elején az állambiztonsági szervek indítottak eljárást az 1940 év végétől 1941 tavaszáig történt információ-közvetítésről. Pedig az akkori tordai futárhálózat annyira zökkenőmentesen és titkosan működött, hogy három évig a Siguranța semmit sem észlelt. Az ügyet 1943 június elején a Magyarországról átszökött határőr robbantotta ki, aki ott teljesített szolgálatot, ahol Csete István futár átjárt. Az áruló magyar határőr a futár Csete Istvánt adta fel a román Siguranțának, mely őt azonnal kézre kerítette, Brassóban három hétig verték, míg ki nem adta Mádly János tordai megbízott nevét. Erre Mádlyt is Brassóba vitték és hasonló eszközökkel belőle is kiszedték, hogy Lestyán Ferencel tartott fenn kapcsolatot. A biztonsági erők azonnal cselekedtek, Márton Áront a bérmálásra elkísérő személyi titkár 1943. június 27-én este a kerelőszentpáli plébánián letartóztatták és a helyi csendőrsre vitték.¹⁰ Ott egy csendőralezredes már várt reá, s miután megmozgatták és meggyőződtek, hogy nincs nála fegyver, autóba ültették és éjjel Balázsfalvára szállították. Letartóztatásának okáról semmiféle felvilágosítást nem adtak. A következő

7 Lásd GyÉL: Num. 1479–1942.

8 Lásd GyÉL: Num. 176–1943.

9 Lásd GyÉL: Num. 917–1943.

10 Lásd GyÉL: Num. 1541–1943.

éjjel két katona kíséretében Brassóba szállították a kémelhárítókhoz, ahol külön szobába zárták, fegyveres őr őrizete mellett.

Vallatása június 29-én, Szent Péter és Szent Pál ünnepén délelőtt kezdődött el egy ezredes és egy kapitány előtt. Érdeemes felidézni a vallatást, mert a kezdeti elterelő kérdések is tényfeltárók, a dél-erdélyi magyarság helyzetéről árulkodnak. Először a papokkal és hívekkel folytatott kapcsolatairól faggatták, közülük is kikkel volt közelebbi ismeretségben? Név szerint is megemlítették Haller grófot, a nagyenyedi Mülleréket, de leginkább dr. Gyárfás Elemér, a Romániai Magyar Népközösség elnöke után érdeklődtek. Aztán sokat vallatták a györgyfalvi volt papokról; kíváncsiak voltak, hogy mit tud Kovács István plébános szökéséről, Dani József után kérdezve már magyarul tették fel a kérdést: „Hát a híres Dani Jóskaival együtt mit műveltek?”

A papok utáni érdeklődés bizonyítja, hogy a 2. bécsi döntés után dél-erdélyi maradásuk nagy szálkának bizonyult a hatóságok szemében. Tény, hogy az Észak-Erdélyben született papok a két ország kormánya közötti egyezség alapján hazamehettek volna, de egyházi és nemzeti megfontolásból Márton Áron püspökkel együtt a maradást választották. Az ezredes megjegyzése a hatósági szervek Márton Áron püspökről alkotott véleményéről árulkodik: „Azt hiszi, mi nem tudjuk, hogy miért maradt itt ez a fiatal, képzett, energikus püspök, jöllehet ő is észak-erdélyi, és miért maradtak itt ez a többi fiatal pap, akik pedig nem dél-erdélyiek?”¹¹

Két napi vallatás után Lestyán Ferenc még mindig nem tudta, hogy miért került a brassói kémelhárító egységhez. Csak a negyedik kihallgatás során szembesült a 'bűnösségével', a három évvel azelőtt adott információi miatt tekintik közveszélyesnek és hazaárulónak. Az általánosan feltett kérdésre – „milyen szorosabb kapcsolatot tartott fel egy tordai családdal s az állambiztonság szempontjából mit műveltek vele együtt? – nem tudott válaszolni, nem tudta, hogy mire gondolt az 'ankétátor'. S amikor szembesítésre hozták Mády Jánost, tudta meg, hogy miről van szó. Az alaposan „megpuhított” Mády mindent bevallott a 2. bécsi döntés utáni hónapokban történekről; bevallotta, hogy Lestyán Ferenc segítségére volt az információadásban, még azt is elmondta, hogy a tordai Hadkiegészítő Parancsnokságnál volt egy magyar nemzetiségű katona, akitől adatokat szerzett. A további vallatások során az érdekelte őket, hogy ebben az ügyben kik voltak még részesek, milyen titkos iratokat rejteget a szobájában. Közben a gyulafehérvári szobájában házkutatást végeztek, de az onnan begyűjtött iratcsomóban a fenti ügyvel kapcsolatban semmi terhelő adatot nem találtak. Egy-két írásába belekötöttek, a fényképnagyító készülékéről azt akarták kisütni, hogy a bécsi döntés után csempészték át neki Kolozsvárról. Roppant nehezményezték a hívek nemzetiségére vonatkozó boicai kimutatást is.

A vallatások befejezése után a következő hét hétfőjén Lestyán Ferenc informátort, Mády János közvetítőt és Csete István futárt három katona kíséretében átszállították a nagyszebeni hadbírószagra. Kedden délelőtt a hadbírószágon tartották őket, anélkül, hogy kihallgatták volna, s a délutáni vonattal visszaindították őket Brassóba. Mindhárman tudatában voltak annak, hogy Antonescu diktatúrájában hasonló 'vétségek' miatt halálos ítélet és kivégzés következik. Lestyán Ferenc az évben töltötte harmincadig életét. Most pedig megbilincselve viszik a végső ítéletre és kivégzésre. Már a szebeni vasútállomáson Mádyval eldöntötték: minden lehetőet elkövetnek, hogy Brassóba ne jussanak vissza. A kiskapusi vasúti átszálláskor olyan sokan voltak a Tővisről érkező vonaton, hogy nem tudták őket fülkébe benyomni, a sok utas miatt kinn utaztak a folyosó végében. Este

11 Lásd Lestyán Ferenc beszámolóját Márton Áronhoz. – GyÉL: Num. 1668–1943.

tíz óra után egy alkalmas pillanatban a kőhalmi állomásról kiindul és még nem teljes sebességgel haladó vonatról Mádlyval kiugrottak, de a szökés pillanatában elveszítették egymást. Az őket őrző katonák lövései a sötétben nem találtak célba. A megbilincseltek kezük durván felmorzsolódott, de ők így is – eredeti elgondolásuk szerint – futásnak eredtek a vonattal ellentétes irányba, nehogy a vészfékkel megállítandó vonatról őrzőik elfogják.¹² Mádly ellentétes irányba ugrott, nemsokára a román határőrök kezébe került. Lestyán a közeli erdő felé futott, de előbb átgázolt a Homoród folyón, a nyakig erő vízben a tavaszi kabátját elveszítette. Nappal bokrok alatt rejtőzködött, éjszaka pedig bolyongott és tájékozódott. Két éjszakai bolyongás után magyarországi területre jutott a homoródújfalvi erdőben. Fáradtan és étlen az alsórákosi határőrségnél jelentkezett, igazoló írás nélkül. A határőröket kérte, hogy vezessék a baróti plébániára, ahol a plébános igazolni fogja kilétét. Tovább nem kételkedtek benne, szabadon bocsátották. 1943. július 14-ét írtak aznap. Első dolga az volt, hogy szabadulásáról értesítse püspökét, rejtélyes formában táviratozott („Barótra szerencsésen megérkezett”),¹³ nehogy a román hatóságok valamit is kikövetkeztessenek és Márton Áront nehéz helyzetbe hozza.¹⁴

Márton Áron tudatában volt annak, hogy Lestyán Ferenc miatt őt is fokozottabban figyelik. A bérmaútjáról hazatérve megkapta a vallásügyi miniszter felszólítását: közölje, mit tud Lestyán Ferenc hollétéről? Erre a felszólításra 1943. július 3-án jelentette a miniszternek, hogy püspöki levéltárosát Kerelőszentpálon minden indok nélkül letartóztatták és ismeretlen helyre szállították.¹⁵ Márton Áron egy kis cetlire jegyezte fel, amit Lestyán Ferenc hollétéről a bizalmi emberei tudósítottak. Az így szerzett adatok viszonylagos pontossággal meg is közelítették a valóságot. Amikor a nagyszebeni Haditörvényszék elnöke felszólította a püspököt, hogy nyilatkozzék Lestyán Ferenc hollétéről, 1943. július 19-én annyit tudott: „június 27-én Brassóba vitték, onnan (július 10. előtt) Nagyszebenbe, majd ismét Brassóba.”¹⁶ Nemsokára, 1943. július 21-én Kálmán Elek védőügyvéd jelentette Márton Áronnak, hogy Lestyán Ferencet kémkedés vádjával *halálra ítélték*.¹⁷ Lestyán Ferenc ekkor már szülőfalujában, Csíkszentkirályon tartózkodott, írásban rögzítette a történetet. Rövid pihenés után Kolozsvárra ment, hogy jelentkezék Sándor Imréné, Márton Áron általános helytartójánál. Sándor Imrénének szóban részletesen beszámolt a vele történetekről, és felkérte, hogy a püspöknek szánt tájékoztató levelét juttassa el Gyulafehérvárra.¹⁸ F. év július 24-én Csíkszentkirályon kelt és július 27-én Kolozsvárról továbbított levelének záró gondolata Lestyán Ferenc lelkiségéről árulkodik: „Jól tudom, hogy ezzel a fordulattal nagyon kellemetlen meglepetést szereztem Kegyelmes Atyámnak. A történetek után azonban olyan ítéletre kellett elkészülve lennem, amely ott teljesen használhatatlanná tett volna engem. Bocsánatot kérek, hogy amúgy is súlyos gondjait segítség helyett szaporítottam s mély tisztelettel kérem, kegyeskedjék sorsom fölött kegyes

12 Lestyán utólag szerzett tudomást, hogy a vészfék nem működött – szóbeli vallomása '90-es évek elején.

13 GyÉL: Num. 1668–1943.

14 Lestyán Ferenc szökéséről írásban részletesen beszámolt Márton Áronnak, az apróbb részleteket a gyulafehérvári tartózkodása idején (1992–2006) többször elmondta nekem is. (M. J.) Szökéséről itt közölt írásos beszámolót tarthatjuk hitelesnek, mert azt a szökést követő napokban rögzítette; idős korában nem emlékezett pontosan mindenre, inkább az apróbb részleteket idézte fel (vö. Csíki 2013: 74).

15 GyÉL: Num 1541–1943.

16 GyÉL: Num 1668–1943.

17 GyÉL: Num 1668–1943.

18 GyÉL, Kolozsvári Helyhatóság: Num. 2346–1943.

belátása szerint dönteni.”¹⁹ Márton Áron nyilván nem neheztelt Lestyán Ferencre, sorsáról azonnal döntött: ideiglenesen a kolozsvári Szent Mihály egyházközség segédlelkészének nevezte ki.²⁰ A meghurcolt és mindenéből kifosztott fiatal pap hiába kért támogatást Sándor Imre helytartótól, a helytartó – pénzfedezet hiánya miatt – nem tudott segíteni. Ekkor közvetlenül a miniszterelnökhöz fordultak. 1943. szeptember elején megírt segélykérő levelét Sándor Imre szeptember 7-én továbbította Kállay Miklós miniszterelnöknek, az alábbi kísérő sorokkal: „Márton Áron udvari papját, Lestyán Ferenc püspöki levéltárost a román hatóságok letartóztatták és kémkedés vádjával hadbíróság elé állították s emiatt átszökésre kényszerült. Mivel ingóságait, melyek ott maradtak, elkobozták, azzal a kéréssel fordult hozzám, hogy a legszükségesebb ruhaneműek beszerzésében 1000 Pengővel segítsem. Sajnos, segély folyósítására fedezettel nem rendelkezem, a hozzám beadott kérést kénytelen vagyok Nagyméltóságodhoz továbbítani és mély tisztelettel kérni, hogy azt, tekintettel nevezett körülményeire és a kérés nagyon indokolt voltára, teljesíteni méltóztassék.”²¹ A kért összeget Lestyán Ferenc novemberben megkapta. November 20-án tudatja Sándor Imre helytartóval, hogy a budapesti Krámer Jenő megbízásából a kolozsvári Takarékpénztár és Hitelbanktól 1000 Pengőt kapott. Megköszönte a püspöki helytartó jóindulatát, és ígéretet tett: „azon leszek, hogy amit a magyar közönségtől kaptam, a katolikus magyar közösségért végzett munkával szolgáljam meg.”²²

Lestyán Ferenc 1943. november 20-én tett ígéretét sokszorososan beváltotta. Nem kívánom részletezni munkásságát, mert ezt megtették a tisztelői a százéves születésnapján (Tamási szerk. 2013). Annyit azért megjegyeznék, hogy a 2. világháborút követő impériumváltás után éveken keresztül rettegésben élt, tordai ügyének előrángatásától tartva. Jobbnak látta, hogy nevének „e” betűjére ékezetet tegyen.

Márton Áron is külön odafigyelt Lestyán Ferenc értékes papjára. Amikor a 217-es sz. törvényrendelet értelmében kénytelen volt megszervezni a köztisztviselők tisztogatási bizottságát (1945. jan. 8.),²³ annak összesített papi listájáról kihúzta Lestyán Ferenc nevét – azon a címen, hogy a törvény csak az 1944-es eseményekre vonatkozik –, nehogy ezáltal ismét előrángassák az 1943. évi ügyét. A világháború végén a pap nélküli Ditróba küldte, ahol lelkipásztori munkájával még a Magyar Népi Szövetség helyi vezetői is nagyon meg volt elégedve, a hívő nép pedig még inkább.²⁴ 1945. augusztus 15-ben Márton Áron Csikkarcfalvára nevezte ki helyettes plébánosi címmel.²⁵ Egyházához hűséges magatartásáért Márton Áron börtönévei alatt az állami hatóságok által Gyulafehérvárra kényszerített békepapi kormányzat Lestyán Ferencet 1952-ben Désaknára száműzte, ahonnan – más címen – egy évig a pitești-i börtön lakója is volt. Márton Áron szabadulása (1955) Désaknán találta, és a papi áthelyezések között első helyre Lestyán Ferencet tette. Valósággal közelharcot vívott a vallásügyi miniszterrel, hogy Marosvásárhelyre kerüljön.²⁶ Marosvásárhelyen (1955–1992), majd Gyulafehérváron (1992–2006) végzett szél-
eszkőrű és lelkiismeretes munkájával elismert papi méltósággá – „pátriárkává” – alakult

19 GyÉL: Num 1668–1943.

20 GyÉL, Kolozsvári Helyhatóság: Num. 2825–1943.

21 GyÉL, Kolozsvári Helyhatóság: Num. 2828–1943.

22 GyÉL, Kolozsvári Helyhatóság: Num. 2828–1943.

23 GyÉL: Num. 38/1945.

24 GyÉL: Num. 2249–1945.

25 GyÉL: Num. 1891–1945.

26 GyÉL: Num. 1901–1955. Közölve: Marton szerk. 2016: 161–163.

tisztelői szemében.²⁷ Nem élt magánéletet, halálra ítéletét követő 68 küzdelmes évét egyháza és népe szolgálatában töltötte. Évi kéthetes szabadságát (mert csak ennyit engedett meg magának) a Csíkszentkirályhoz tartozó 'Szentimrei bűdösben' töltötte. Szülővidéke volt számára a testi-lelki felüdülés helye. Mindig büszke volt a szülőfalujára, a falu nagy szülöttjeire: Lestyán Mózes (1720–1744) jezsuitára, Mártonffi József (1746–1815) gyulafehérvári püspökre, Vitos Mózes (1847–1902) pap-történészre, Simon Jukundián (1813–1891) zenei író, tanítóképző igazgatóra, hogy csak néhányat említsünk.

Ha a szentkirályi személyiségekből a sort tovább akarjuk bővíteni, nem hagyhatjuk ki Lestyán Ferenc pap-történész és Tánczos Vilmos erdélyi magyar néprajzkutató nevét. Habár kettőjüket egy emberöltő választotta el, kapcsolatukat baráti viszonyra alakította a magyar nép (beleértve a moldvai csángókat is) iránti szeretetük. Íme, mennyire igaz a régi latin közmondás: *Similis simile gaudet* = a hasonló a hasonlóknak örvendezik!

SZAKIRODALOM

Csiki Dénes, msgr.

2013 Emlékeim Lestyán Atyáról. In: Tamási Zsolt (szerk.): *Erdély süveg nélküli püspöke. Msgr. Lestyán Ferenc, Marosvásárhely biciklis papja*. Mentor Könyvkiadó, Marosvásárhely.

Marton József (szerk.)

2016 *Márton Áron hagyatéka 13. Egyház – Állam*. Pro-Print Könyvkiadó, Csíkszereda.

Tamási Zsolt (szerk.)

2013 *Erdély süveg nélküli püspöke. Msgr. Lestyán Ferenc, Marosvásárhely biciklis papja*. Mentor Könyvkiadó, Marosvásárhely.

FERENC LÉSTYÁN (1913–2008) DIN SÂNCRĂIENI, UN EXEMPLU AL DEVOTAMENTULUI

În timpul dictaturii lui Ion Antonescu, în România au fost condamnate la moarte persoane suspecte chiar și pentru delictе minore. Printre acestea s-a aflat și preotul romano-catolic Ferenc Lestyán, originar din Sâncrăieni, arhivist episcopal, secretarul personal al lui Áron Márton. Înainte de declararea sentinței de către parchetul militar, în iulie 1943, Ferenc Lestyán a scăpat în mod miraculos, fugind în regiunea Transilvaniei care a revenit Ungariei. După condamnarea sa la moarte el și-a mai slujit biserica și neamul timp de 65 de ani. Pe lângă activitatea sa pastorală exemplară a avut și o activitate importantă în domeniul istoriei bisericii și a istoriei culturale.

FERENC LÉSTYÁN FROM SÂNCRĂIENI (1913–2008), AN EXAMPLE OF DEVOTION

Under the dictatorship of Ion Antonescu, in Romania suspect individuals were sentenced to death even for smaller delicts. One of them was the Roman Catholic priest from Sâncrăieni Ferenc Lestyán, episcopal archivist, personal secretary of bishop Áron Márton. Before the declaration of the court-martial, in July 1943, Ferenc Lestyán had managed to escape miraculously, passing to the part of Transylvania which was under Hungary. After his death sentence he had been serving his church and his nation for 65 years. Besides his exemplary pastoral vocation he also carried out important activities in the domain of church history and cultural history.

27 Msgr. Lestyán Ferenc apostoli protonotarius, nyugalmazott vikarius, főesperes-plébános tiszteletére születésének 100. évfordulója alkalmából hálás marosvásárhelyi hívei és a marosi kerület papsága emléktáblát helyezett el a marosvásárhelyi Keresztelő Szent János templom falára.